

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันคลื่นกระแสการเปลี่ยนแปลงสังคมโลก ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี ประชาชนในแต่ละประเทศรับทราบข้อมูลข่าวสารของอีกประเทศหนึ่งได้อย่างรวดเร็วผ่านทางสื่อต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังนั้น ประชาชนของประเทศต่างๆ ในโลกจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และประชาชนของประเทศจะต้องเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ในทุกสถานการณ์ เมื่อประชาชนต้องเตรียมความพร้อมจึงได้ส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการศึกษาของนานาประเทศ แม้จะได้ชื่อว่าประเทศมีความเจริญก้าวหน้าแล้วประเทศอื่นในเรื่องการจัดการศึกษา แต่ก็ยังต้องมีการพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามปัจจัยผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบด้าน ในทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งในประเด็นหลักสำคัญประกอบด้วยการพัฒนาคุณภาพ และความเสมอภาคทางการศึกษา การปฏิรูปโรงเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนการส่งเสริมให้สังคมและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในหลายรูปแบบมากขึ้น ประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียก็เช่นเดียวกัน ทั้งสิงคโปร์ เกาหลีใต้ มาเลเซีย และญี่ปุ่น ได้มุ่งเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอน พัฒนาคู่มือ ประการสำคัญ ได้แก่ การมุ่งพัฒนาความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล

สภาพการศึกษาและการเรียนการสอนในปัจจุบัน ปรากฏว่าสมรรถนะการถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจของไทยยังไม่ดีเท่าที่ควร โดยในปี พ.ศ. 2548 ไทยได้คะแนนการถ่ายโอนความรู้ระหว่างบริษัทธุรกิจกับมหาวิทยาลัยเท่ากับ 4.17 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งถือเป็นคะแนนที่ไม่มากนัก และต่ำกว่าประเทศฟินแลนด์ (7.31 คะแนน) ที่ได้อันดับที่ 1 อยู่ 3.14 คะแนน และต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (4.70 คะแนน) รวมทั้งต่ำกว่าสิงคโปร์ (6.24 คะแนน) ไต้หวัน (5.83 คะแนน) ฮองกง (5.45 คะแนน) เกาหลี (5.08 คะแนน) อินเดีย (4.81 คะแนน) ญี่ปุ่น (4.76 คะแนน) มาเลเซีย (4.48 คะแนน) แต่สูงกว่าสาธารณรัฐประชาชนจีน (3.60 คะแนน) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วจะพบว่าประเทศในแถบเอเชียส่วนใหญ่ยังมีการถ่ายโอนความรู้ระหว่าง

บริษัทธุรกิจกับมหาวิทยาลัยค่อนข้างน้อย และงบประมาณที่ไทยลงทุนเพื่อการศึกษาค่อนข้างสูงกว่า งบประมาณด้านอื่นๆ คือ งบประมาณร้อยละ 22.10, 23.51 และ 22.10 ในปี พ.ศ. 2545-2547 ตามลำดับ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. 2549) เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและงบประมาณแผ่นดิน แต่ส่วนใหญ่ใช้เป็นงบประมาณด้านบุคลากร ในขณะที่งบลงทุนเพื่อพัฒนามีสัดส่วนค่อนข้างน้อย

ซึ่งหมายความว่าการลงทุนในสัดส่วนที่มุ่งยกระดับความสามารถของผู้เรียนโดยตรงค่อนข้างน้อย นอกจากนี้การที่มีสถานศึกษาจำนวนมากและกระจายอยู่ทั่วประเทศส่งผลให้งบประมาณที่ลงทุนเพื่อการศึกษากระจุกกระจายไม่เห็นผลประโยชน์ (ผลกระทบเชิงบวก) ที่ชัดเจน ประสิทธิภาพที่เกิดจากการลงทุนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาจึงยังไม่เห็นผล และการพัฒนาสมรรถนะในระดับนานาชาติเป็นไปค่อนข้างช้า นอกจากนี้ข้อมูลในระดับนานาชาติยังบ่งชี้ว่าการลงทุนเพื่อการศึกษาส่วนใหญ่เป็นภาระของรัฐถึงร้อยละ 75.5 ในขณะที่ภาคเอกชนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย แสดงให้เห็นว่าต้องเร่งเพิ่มประสิทธิภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

อย่างไรก็ตามการที่รัฐได้ให้ความสำคัญกับการศึกษามากโดยลงทุนเพื่อการศึกษาในสัดส่วนมากกว่า 1 ใน 4 ของงบประมาณแผ่นดินนับเป็นจุดแข็งของการพัฒนาการศึกษา สถานการณ์ท้าทายในอนาคตทั้งในระดับสากลและระดับประเทศจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงบริบทที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาหลายประการ กล่าวคือ นโยบายเปิดเสรีการค้า จะส่งผลให้บริบทด้านการศึกษาที่มีการแข่งขันระหว่างผู้ให้บริการมากขึ้นและทำให้ต้องทบทวนการพัฒนาประชากรซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการจัดการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาตลอดจนสถานศึกษามีสมรรถนะและมาตรฐานระดับสากล โดยเน้นเรื่องคุณภาพการศึกษา และการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อผู้ประกอบการหรือตลาดให้มากขึ้น สถาบันการศึกษาจะต้องปรับตัวและพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อรองรับกับการขยายตัวของการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่บัณฑิตที่ต้องเข้าสู่การแข่งขันในตลาดแรงงานแบบไร้พรมแดนให้ได้ ความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสทางการศึกษาจะลดลงจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการศึกษาค้นคว้าจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น แต่แนวโน้มว่าความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของไทยอาจมากขึ้นจากความพร้อมที่แตกต่างกันของสถาบันการศึกษา

นอกจากนี้ในปัจจุบันสมรรถนะด้านโครงสร้างเทคโนโลยีของไทยยังเป็นจุดอ่อนรองจากโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และยังไม่ได้ใช้ศักยภาพหรือข้อได้เปรียบจากต้นทุนอินเทอร์เน็ตต่ำเพื่อพัฒนาสมรรถนะในด้านนี้เท่าที่ควร โดยมีจำนวนคนใช้อินเทอร์เน็ตน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาในเรื่องทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550) มหาวิทยาลัยราชภัฏในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มุ่งใช้การศึกษาเสริมสร้างความเข้มแข็ง

ทางปัญญาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล แก่คนส่วนใหญ่ของสังคม ซึ่งถือเป็นฐานรากของประเทศให้สามารถปรับตัวสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์โลกปัจจุบัน และสามารถก้าวเข้าสู่การแข่งขันบนเวทีโลกได้อย่างภาคภูมิใจกับการเป็นมหาวิทยาลัยไทยเพื่อความเป็นไทยอย่างแท้จริง (พักตร์วิภา โพธิ์ศรี. 2551)

การบริหารจัดการของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏในปัจจุบัน มี 2 ประการ คือ การบริการงานวิชาการ และการบริหารการบริการและธุรการ สำหรับด้านการบริการงานวิชาการบางแห่งจะประสบปัญหาสภาวะวิกฤตทั้งภายในและภายนอกสถาบัน โดยที่ปัญหาภายนอกมักเกิดจากนโยบายของรัฐบาล การเมือง หรือกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมและแผนการศึกษาของชาติ ส่วนปัญหาภายในมักเกิดจากพระราชบัญญัติของสถาบัน ในระบบการบริหารจัดการที่ไม่คล่องตัว การขาดการกระจายอำนาจจากสภามหาวิทยาลัย ดังนั้นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งผลสะท้อนต่อการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏจำเป็นต้องมีระบบการบริหารจัดการโดยเฉพาะทางด้านการบริการงานวิชาการที่ดี และมีคุณภาพ เพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และมีความสามารถท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคนี้ ที่ส่งผลให้บัณฑิตวิทยาลัยต้องได้รับการแก้ไขในการปรับตัวให้เท่าทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การบริหารสู่องค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง

โลกยุคปัจจุบันมีความสะดวกรวดเร็วในการเดินทางและการติดต่อสื่อสารเป็นอย่างมาก ในด้านการศึกษาเกิดการเคลื่อนย้ายนักศึกษา ครู อาจารย์ และบุคลากร เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากต่างสถาบันทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ผู้มีส่วนที่ี่ต้องการความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการทำงานมีจำนวนมากขึ้น สิ่งที่จะต้องดำเนินการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือ การปรับปรุงระบบการศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษาดลอดชีวิต และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาให้มีความใกล้เคียงกันกับสถาบันอุดมศึกษาที่อื่น ๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่การเคลื่อนย้ายนักศึกษา และการเทียบโอนหน่วยกิต และนับตั้งแต่การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาของประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปที่เมือง Bologna ประเทศอิตาลี ได้เกิดข้อตกลง Bologna Process ประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปทำให้มีการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต (Learning Outcomes) ในแต่ละคุณวุฒิและขยายผลการดำเนินการไปตามประเทศต่างๆ ทั่วโลก (TQF. 2552: 1)

การปฏิรูปการศึกษาได้ดำเนินการมาครบทศวรรษ ปรากฏว่า ผลการประเมินการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2552) พบว่าหลายเรื่องประสบผลสำเร็จ เช่น การปรับโครงสร้างการบริหารจัดการให้มีเอกภาพ จัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา การนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ แต่มีอีกหลายเรื่องที่ยัง

ไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงและต่อยอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณภาพผู้เรียน ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งพบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากที่ไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางการคิดวิเคราะห์ ความใฝ่รู้ การแสวงหาความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม ครู คณาจารย์ ยังไม่สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพ มีปัญหาการขาดแคลนครู คณาจารย์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ไม่ได้คนเก่ง คนดีและใจรักมาเป็นครู คณาจารย์ในด้านการบริหารจัดการ พบว่า ยังไม่มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่หน่วยงาน รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ. 2552) การปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เกิดการปรับปรุงหลักสูตร และปรับเปลี่ยนวิธีการสอน เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีความสามารถในการคิด แก้ปัญหา และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมมากขึ้น อีกทั้งมีการยกระดับของสถาบันราชภัฏขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย ส่งเสริมการเปิดดำเนินการ รวมทั้งให้อิสระในการดำเนินการแก่สถาบันอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2552) การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ทำให้สถาบันอุดมศึกษาเกิดการขยายตัวอย่างกว้างขวาง ประชาชนมีโอกาสเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาได้มากขึ้น และมีทางเลือกที่หลากหลายเพิ่มขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ก็ก่อให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพตามมา สังคมเกิดคำถามสำคัญขึ้นว่า “จะเชื่อมั่นได้อย่างไรว่า บัณฑิตที่สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ได้ผลิตออกไปนั้น มีคุณภาพได้มาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้” (ทีศนา แชมมณี. 2553)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศต่างๆ ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของบัณฑิตและความทันสมัยในการจัดการศึกษา อาทิ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของบัณฑิตยุคใหม่ในศตวรรษที่สี่สิบเอ็ด คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตเมื่อเกิดการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) การปฏิรูปการศึกษาในทวีปยุโรปและทวีปอเมริกา เป็นต้น ทำให้บัณฑิตวิทยาลัยต้องปรับตัวเพื่อก้าวให้ทันต่อกระบวนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษาไทยให้ทัดเทียมกับระดับสากล อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยได้ดำเนินการภายใต้แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง 4 ด้าน คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาครูยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบอุดมศึกษาให้รองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทำงานใกล้ชิดกับสังคมและต่อยอดสู่การพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษาไทยให้สามารถเทียบได้กับสากล (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2554)

เป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และพัฒนาในสาขาวิชาการเฉพาะทางให้มีความชำนาญมากยิ่งขึ้น มุ่งสร้างสรรค์ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้า วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ ด้วยเหตุนี้กิจกรรมทางการจัดการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การบริการทางวิชาการ จึงมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกันไปด้วย จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีเป้าหมายอยู่ที่การผลิตบัณฑิตให้มีลักษณะเป็นผู้ใฝ่รู้ เป็นนักวิชาการ นักวิจัย นักวิชาชีพ เป็นการสร้างลักษณะของบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ การกำหนดกิจกรรมทางการจัดการศึกษาที่มุ่งสร้าง ผลผลิตองค์ความรู้ใหม่และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณลักษณะ และคุณสมบัติเพียบพร้อมสนองความต้องการของประเทศ (งามตา ตันนุกุล. 2538: 8) นอกจากนี้รูปแบบการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักศึกษามีประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นวิธีหรือกระบวนการ เมื่อนักศึกษาเปลี่ยนผ่านวิธีหรือกระบวนการนี้ไปแล้วจะมีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของตัวนักศึกษาจากการที่ไม่สนใจที่จะเรียน จะคิด ทำไม่เป็น ไม่มีทักษะ ไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจในสภาพปัญหา ไม่สามารถวิเคราะห์แก้ไขปัญหาได้ แปลผลปัญหาไม่ถูกต้องมาสู่สถานภาพที่มีทักษะ กระตือรือร้นสนใจที่จะเรียน จะคิด เข้าใจ แปลผลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (อดุลย์ วิริยเวชกุล. 2541: 3) การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการศึกษาในระดับสูง ซึ่งบุคคลที่มีโอกาสได้รับการศึกษาระดับนี้น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรของประเทศ แต่เป็นการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ได้มีบทบาทมากขึ้นในการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งการเตรียมคนที่จะนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ คือ การผลิตบุคลากรที่มีความรู้ในระดับสูงที่สามารถเข้าใจและนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนั้นจำนวนบุคลากรที่ผ่านการศึกษาระดับสูงได้จะต้องมีจำนวนมากเพียงพอเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี (จรัส สุวรรณเวลา. 2540: 14) นอกจากนี้ คุณภาพของสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการพัฒนาเพื่อรองรับการเจริญเติบโตในทุกด้านของประเทศ ที่จะเป็นสังคมฐานความรู้ที่มีการเรียนรู้และความรู้ รวมถึงนวัตกรรมที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันการศึกษาจะต้องสร้างสภาพการณ์เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การศึกษามีบทบาทหน้าที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของคนในประเทศ ดังนั้นสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพของสถาบันให้ดีขึ้นด้วยการบริหารที่มีผู้นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน เป็นการบริหารที่ผสมผสานแนวคิดจากทฤษฎีต่างๆ เช่น การบริหารงานองค์กร การบริหารงานบุคคล การใช้อำนาจในการบริหาร การตัดสินใจ

สั่งการ การพัฒนาทีมงาน ฯลฯ เข้าด้วยกัน แล้วจัดทำเป็นสมรรถนะที่พึงประสงค์ขึ้นเพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด การกำหนดขอบเขตและกรอบความคิดที่แตกต่างกันในหลายรูปแบบและหลายลักษณะ เช่น มีการพิจารณาว่าการบริหารจัดการจัดการขีดสมรรถนะควรพิจารณาในภาพรวมของขีดสมรรถนะทั้งองค์กร (Organizational Competency) ซึ่งอาจประกอบด้วย ขีดสมรรถนะด้านโครงสร้าง ขีดสมรรถนะด้านการผลิต ขีดสมรรถนะด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี ขีดสมรรถนะด้านพันธมิตรและเครือข่าย ขีดสมรรถนะที่เป็นจุดเด่นหรือข้อได้เปรียบขององค์กร ฯลฯ โดยมีขีดสมรรถนะด้านการบริหารและการจัดการ (Management Competency) เป็นเครื่องมือในการผลักดันให้การบริหารงานขององค์กรประสบความสำเร็จตามกลยุทธ์ (Strategy) และพันธกิจ (Mission) ขององค์กร แต่ในทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกับการบริหารจัดการด้านการศึกษาจะสนใจอยู่ในส่วนของขีดสมรรถนะ (Competency) เรื่องที่เกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และส่วนประกอบอื่นๆ ที่เกื้อหนุนให้ขีดสมรรถนะต่างๆ มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรที่โดดเด่นหรือเหนือคู่แข่ง (จำลอง นักพ่อน. 2553)

จากเหตุผลและปัญหาดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการองค์กรมุ่งไปสู่องค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง อันเป็นที่พึงประสงค์ของนักบริหารด้านธุรกิจหรือทางด้านการศึกษา ซึ่งมีภารกิจหลักที่เกี่ยวข้องกับความรู้ การบุกเบิก แสวงหา การทำนุบำรุงการศึกษา การถ่ายทอด และการใช้ประโยชน์จากความรู้ (สุกัญญา โขวิไลกุล. 2543) โดยให้ได้มาตรฐานเท่าเทียมกันทุกสถาบัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ การกำหนดขีดสมรรถนะและมาตรฐานทางการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษา อันจะส่งผลดีไปยังการบริหารจัดการสำหรับบัณฑิตวิทยาลัย สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการพัฒนาการบริหารจัดการไปสู่องค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงสำหรับบัณฑิตวิทยาลัย สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยทำการศึกษากิจการดำเนินการบริหารจัดการขององค์กร ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการพัฒนา ตลอดจนการสำรวจวิเคราะห์ขั้นตอนและกลไกต่างๆ ในการดำเนินงานภายในบัณฑิตวิทยาลัย รวมถึงศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง

คำถามการวิจัย

1. การบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ และปัญหาอุปสรรคข้อจำกัด จุดเด่น จุดด้อยและสภาพการจัดการเป็นอย่างไร
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสู่องค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงควรมีสมรรถนะหลัก (Core Competency) เป็นอย่างไรบ้าง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ

1. ศึกษาการบริหารจัดการของบัณฑิตวิทยาลัย สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏในปัจจุบัน และวิเคราะห์สังเคราะห์ความเป็นไปได้ ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดของการพัฒนาการบริหารจัดการ จุดเด่น/ความภาคภูมิใจ จุดอ่อน/สิ่งที่ควรปรับปรุง สภาพการขัดการในปัจจุบันแนวทางพัฒนาและความคาดหวังในอนาคต

2. ศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริหารจัดการองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงสำหรับบัณฑิตวิทยาลัย สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริหารจัดการสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงสำหรับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยใช้เทคนิควิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Techniques) การวิจัยเชิงเอกสารและการวิเคราะห์สังเคราะห์จากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาการดำเนินงานการพัฒนากิจการบริหารจัดการสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงสำหรับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ ตามสมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ด้านการขับเคลื่อนองค์กร 2) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน 3) ด้านการมุ่งเน้นวัฒนธรรมองค์กร 4) ด้านการมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน 5) ด้านการมุ่งเน้นการบริการทางวิชาการ 6) ด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล และ 7) ด้านการมุ่งเน้นการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น

2. ขอบเขตด้านประชากร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือรับผิดชอบบัณฑิตวิทยาลัยหรือเคยเป็นคณบดีที่ประสบความสำเร็จในการบริหารบัณฑิตวิทยาลัย สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยได้คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าวได้ จำนวน 36 คน

3. ขอบเขตด้านสถานที่ เป็นการศึกษาเฉพาะบัณฑิตวิทยาลัย สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏที่กระจายอยู่ในทุกๆ ภาคของประเทศไทย

4. ขอบเขตด้านเวลา ได้ใช้เวลาในการทำวิจัย ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2555 - มีนาคม 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง หมายถึง หน่วยงานที่มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน โดยสะท้อนภาพผลกระทบจากปัจจัยต่างๆ รวมเป็นยุทธศาสตร์ที่สามารถสื่อสารให้ผู้ปฏิบัติสามารถเข้าใจ จากนั้นนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดสัมฤทธิ์ผลโดยใช้กระบวนการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติที่เหมาะสมตามแนวทางที่วางไว้ โดยหน่วยงานต้องทบทวนและปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ตลอดเวลา

การกำหนดยุทธศาสตร์ หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติทางการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์ การกำหนดทิศทางขององค์กร การร่างยุทธศาสตร์ การสื่อสารและถ่ายทอดยุทธศาสตร์

การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ หมายถึง การนำยุทธศาสตร์ที่วางไว้ไปสู่การปฏิบัติ หรือดำเนินงานกับยุทธศาสตร์ และสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้ครอบคลุมทั้งองค์กร ที่สอดคล้องและเชื่อมโยง

การติดตามและประเมินการดำเนินงานทางยุทธศาสตร์ หมายถึง กระบวนการและขั้นตอนในการประเมินการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปตามกำหนด และการประเมินปัญหา อุปสรรค เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงยุทธศาสตร์ขององค์กร

บัณฑิตวิทยาลัย หมายถึง หน่วยงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เป็นหน่วยงานเทียบเท่าคณะวิชาในสถาบันอุดมศึกษา ที่มีภารกิจในการผลิตบัณฑิตสูงกว่าระดับปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏ หมายถึง กลุ่มมหาวิทยาลัยที่พัฒนามาจากโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคของประเทศ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยครูหลังจากนั้นได้รับพระราชทานนาม “ราชภัฏ” จาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ให้เป็นชื่อประจำสถาบัน พร้อมทั้งพระราชทานตราประจำมหาวิทยาลัย ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏมีจำนวนทั้งหมด 40 แห่ง ทั่วประเทศ

สมรรถนะหลัก (Core Competency) หมายถึง แนวทางในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงองค์กรอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน กระบวนการ เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ซึ่งในที่นี้กำหนดไว้ 7 ด้าน ได้แก่

1. **ด้านการมุ่งเน้นการนำขับเคลื่อนองค์กร** หมายถึง ผู้บริหารต้องเป็นผู้ทำการขับเคลื่อนและเปลี่ยนแปลงองค์กร วางนโยบาย เพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพโดยทำการและพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พัฒนาระบบการวางแผน ตรวจสอบ ประเมินผล ส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานบริหารราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นและกล้าตัดสินใจ รวมทั้งยอมรับในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

2. **ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน** หมายถึง การมุ่งเน้นที่ผลผลิตและผลลัพธ์ การผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศ รวมถึงการสร้างความมั่นใจและแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน มีการจัดการแหล่งเรียนรู้ ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและปลูกฝังจรรยาบรรณและคุณธรรม

3. **ด้านการมุ่งเน้นวัฒนธรรมองค์กร** หมายถึง การมีวัฒนธรรมและค่านิยมในการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของบุคลากรต่างๆ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนการมีส่วนร่วมการปรับองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลงและมีธรรมาภิบาลในองค์กร

4. **ด้านการมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน** หมายถึง การส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนา สร้างนักวิจัยมืออาชีพ สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการวิจัย สร้างอัตลักษณ์ในการพัฒนาบัณฑิตวิทยาลัยและวิจัยต่างๆ อย่างยั่งยืน มีการสร้างความรู้ที่ชัดเจนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

5. **ด้านการมุ่งเน้นการบริการทางวิชาการ** หมายถึง การส่งเสริมการเรียน ให้ความรู้แก่ชุมชน ส่งเสริม ทำนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรมไทย การเป็นหน่วยงานที่ยืดหยุ่น และมุ่งเน้นนวัตกรรมเพื่อให้มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของบริบทต่างๆ ตลอดจนการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการศึกษาส่งเสริมความเชี่ยวชาญในด้านอาชีพและให้บริการที่มุ่งเน้นความพึงพอใจ

6. **ด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล** หมายถึง การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาระบบบริหารบุคคล ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา เตรียมบุคลากรสู่ประชาคมอาเซียนและพัฒนาบุคลากรเฉพาะด้าน

7. **ด้านการมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น** หมายถึง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษากับองค์กรภายในประเทศและต่างประเทศ อุดหนุนทุนการศึกษา อบรมดูงานในต่างประเทศ สร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการศึกษากำลังคน เร่งสร้างเครือข่ายกับท้องถิ่นและสถานประกอบการ

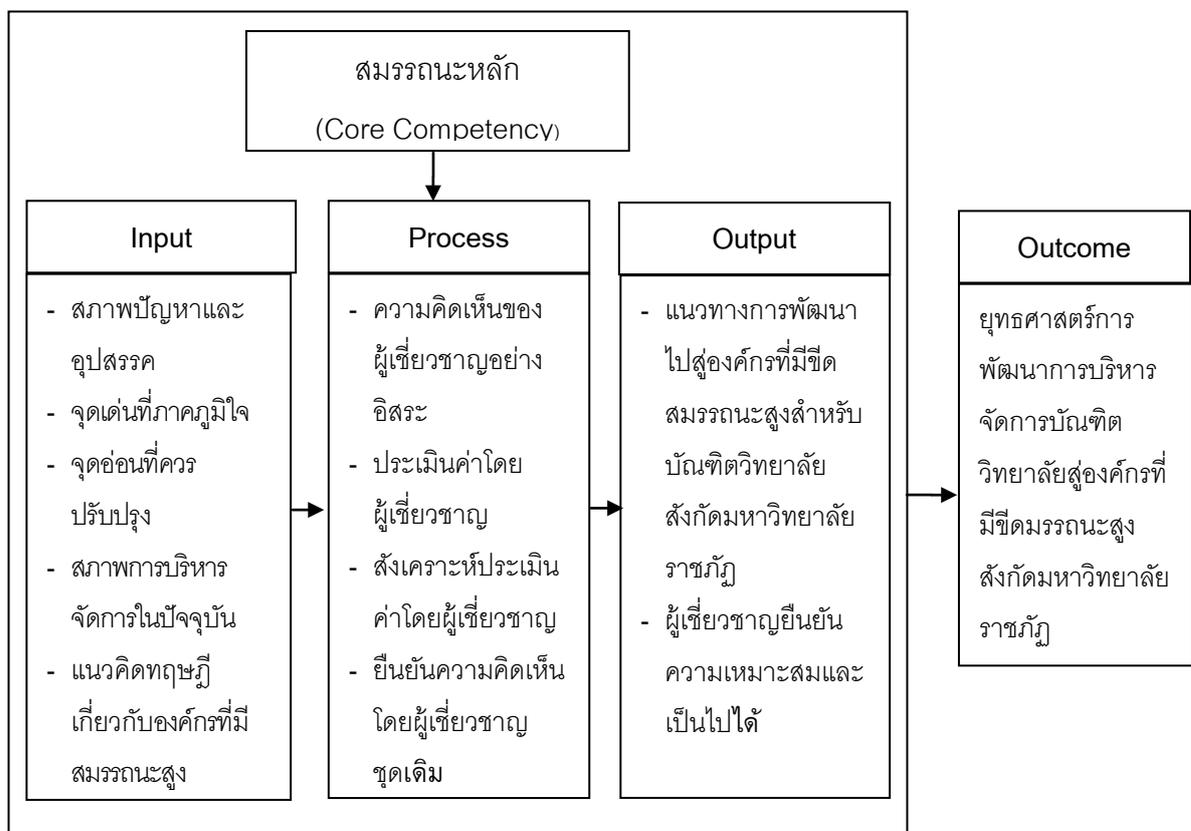
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาหน่วยงานไปสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงในการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงสำหรับหน่วยงานอื่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยทำการสังเคราะห์ประเด็นสำคัญ ได้แก่ สภาพปัญหาข้อจำกัด จุดเด่น/ที่ภาคภูมิใจ จุดอ่อน/ที่ควรปรับปรุงและสภาพการบริหารในปัจจุบัน รวมทั้งความคาดหวังในอนาคตที่ได้จากการรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 36 คน รอบ 3 รอบ ที่มุ่งเน้นเสนอแนวทางหรือยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการจัดการบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีที่มีขีดสมรรถนะสูงใน 7 ด้าน ปรากฏดังกรอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย